

020/1 GRIMEELVA

FYLKE: Aust-Agder
Kommune: Birkenes, Grimstad og Lillesand
Nedbørfelt: 73 km²
Toppunkt: 340 moh.
Utløpspunkt: 0 moh.
Marin grense: ca 45 moh.
Kraftpotensial:
SP-kategori: -
Økonomiklasse: -
Naturgeogr. region: 15c, 19a

Vassdraget ligger nord for Lillesand og grenser mot Tovdalsvassdraget i vest. Klimaet er maritimt. Årsnedbøren er ca 1200 mm.

Hovedelva har et uregelmessig løpsmønster bestemt av strukturlinjene i berggrunnen. En relativt stor andel av nedbørfeltet består av innsjøer. Fra Langvatnet i nord renner hovedelva gjennom Steinsvatnet, Hundlandsvatnet, Beislandsvatnet, Lindvatnet, Eftevatna samt vestre og østre Grimevatnet før utløp i havet i Kaldvellfjorden ca 3 km nord for Lillesand sentrum. De to Grimevatna er størst med areal på henholdsvis 2 og 4 km², og er karakterisert ved sine uregelmessige strandlinjer. Høyeste punkt i det småkuperte landskapet ligger lengst nord i nedbørfeltet.

Berggrunnen består hovedsakelig av granitt. I nedre deler finnes innslag av øyegneis og øyegranitt, og helt i sør av amfibolitt. Løsmaterialet i området er vesentlig bunnmorene.

Det er kun et titalls husstander spredt innenfor nedbørfeltet. Veinettet er utbygd slik at alle deler av vassdraget er forholdsvis lett tilgjengelig. Skogsdrift står sentralt i nedbørfeltet som har mange flatehogster. Det er også rester etter tidligere fløtingsvirksomhet. Deler av elveløpene er også kanalisert.

Naturfaglige verdier

Grimeelva er et godt egnet typevassdrag som ivaretar kvaliteter karakteristisk for de kystnære områdene i regionen. Referanseverdien er noe lavere. Det er tidligere ikke vernet typiske kystvassdrag i Agder.

Geofag

Områdets geomorfologi er for en stor del betinget av berggrunnsstrukturen. Vassdraget har et vinklet dreneringsmønster bestemt av både nordøst-sørvest-gående og nordvest-sørøst-gående linjer. Der disse skjærer hverandre, er det dannet senkninger med en noe uregelmessig form. Løsmaterialet i området er vesentlig bunnmorene. Det finnes også en del glasifluviale/glasimarine avsetninger. Vassdraget preges av liten fluvial aktivitet. Det finnes imidlertid korte strekninger med elvesletter og mandrerende elveløp og enkelte strekninger med bankesystemer. Vassdraget har geofaglig sett få spesielle kvaliteter. Det er representativt for vassdrag i Sørlandets heilandskap.

*Middels verneverdi ***

Landfauna

Nedbørfeltet har et middels høyt antall observerte og hekkende våtmarksfugler. Mange arter knyttet til saltvann er observert i vassdraget, og svartbak har hekket her i alle år. Andefuglene er bra representert, med tre til fire hekkende arter i tillegg til kanadagås. Det hekker forholdsvis få arter av vadefugler. Nedbørfeltet antas å ha en fauna av våtmarksfugler som er karakteristisk for de kystnære områdene i Aust-Agder.

Det er gode bestander av elg, rådyr og bever. Beverforekomsten gir vassdraget en spesiell karakter.

For øvrig forekommer hare, mår og grevling i kraftige bestander og rev, mink og hjort i faste bestander.

*Middels verneverdi ***

Vannfauna

Grimeelva skiller seg fra nedre deler av Tovdalsvassdraget ved at det har et system av store og mellomstore innsjøer. pH er i kritiske perioder meget lav og østre Grimevatnet, som tidligere hadde bestander av ørret, abbor og lagesild, er i dag fisketomt. Bunndyrfaunaen indikerer også lav pH. Sjøørret gikk tidligere opp til Kaldvellfossen. Vestre Grimevatnet har fortsatt en interessant artssammensetning med ørret, abbor, lagesild og røye. Forekomsten av lagesild er bemerkelsesverdig da den vest for Oslofjorden bare er påvist i dette området og på Jæren. Vassdraget, hvor det tidligere ble tatt store fiskefangster, er i dag sterkt påvirket av forsuring. I dag satses det sterkt på kalking i flere vann og utsatt ørret formerer seg nå i østre Grimevatnet.

*Stor verneverdi ****

Kulturminneverdier

Nær utløpet i fjorden er det gjort funn som tyder på en jordbruksbosetning i yngre steinalder. På Furuøya er det funnet en flintpil og man må regne med at det er flere steinalderboplasser ved de store vannene. Gravhauger, bl.a. på Kaldvell og Grimenes, viser gårdsbosetning i jernalderen. I Hisåsen er det flere kleberbrudd med spor etter gryteproduksjon i yngre jernalder. På toppen av åsen og naboåsen ligger det gravrøysen.

Ved vannene finnes gårdsbebyggelse med godt bevarte bygninger og kulturlandskap. Utnytting av vannkraft har tradisjoner tilbake til 1600-tallet. Det var omfattende sagdrift ved Kaldvell og Hundland. Tømmerfløtning i vassdraget har etterlatt seg forbygninger, rester etter tømmerrenne og dammer av stein og tre. I 1889 ble det anlagt et vassdrevet tresliperi ved Kaldvell. Knyttet til dette finnes bl.a. rester etter et omfattende vassrennesystem og dammer. Ved utløpet lå det fra 1904 til 1920 en kartongfabrikk, en del bygninger står fortsatt. På Kaldvell er det tre store hovedbygninger fra 1800-tallet og tidlig 1900-tall. Særlig fremtredende er Østre Kaldvell, med nyklassisistisk preg. Her ble anlagt parker med lysthus. En rekke gamle husmannsplasser og arbeiderboliger finnes i området. En oppmurt vei fra 1905 går langs elva. Det finnes rester av Vestlandske Hovedvei, anlagt i årene omkring 1800, som gikk gjennom Kaldvell.

Her er varierte kulturminner som dekker et langt tidsrom.

Mange kulturminner er knyttet til utnyttelse av vannkraft. Området har kunnskapsverdier i lokal og regional sammenheng. Kulturlandskapet med elver og vann som viktige elementer har store opplevelsesverdier.

*Stor verneverdi ****

Friluftstinteresser

Vassdraget ligger nær kysten i et område med liten bosetting, men med store befolkningskonsentrasjoner som Birkeland, Grimstad og Lillesand i nærheten. Hele nedbørfeltet er godt egnet til ulike friluftslivsaktiviteter. Området brukes mye som nærfrimråde av lokalbefolkningen og folk fra regionen for øvrig. De aktivitetene som utøves er fotturer, bær/soppturer, skiturer, bading, padling/båtbruk, jakt og fiske. Området brukes også i trenings- og konkurransesammenheng. Bruken av området er stor.

*Meget stor verdi *****

Landbruksinteresser

Det er sparsomt med jordbruk i nedbørfeltet. Her er om lag 800 da dyrket jord fordelt på 13 grender/gårder. Jordbruksarealene er for en vesentlig del myr og/eller stejord fordelt på relativt små

teiger. Skog dekker det alt vesentlige av arealet. Den preges i ytre og indre deler av grunnlendt mark med glissen skog. Veinettet er godt utbygd i området, men skogen er gjennomgående vanskelig å drive på grunn av kupert terreng.

*Middels verdi ***